

GLOSSARIY

11.1 Ayirish. O'simlik va hayvonlarda ayirish

1. Ayirish — organizmdan ortiqcha, zararli yoki keraksiz moddalarni chiqarib tashlash jarayoni.
2. Ekskretasiya — hayvonlarda ayirishning asosiy jarayoni, chiqindi moddalarning organizmdan chiqarilishi.
3. Nefron — buyraklardagi ayirish funksiyasini bajaruvchi asosiy birlik.
4. Buyrak — qonning filtrlanishi va siydik hosil bo'lishi joyi.
5. Siydik — ayirish jarayonida hosil bo'lgan suyuqlik, organizmdan chiqadigan suyuq chiqindi.
6. Qovoqcha (masina) — o'simliklarda zararli moddalarni joylashtirib, so'rash uchun tuzilgan maxsus organ.
7. Gaz almashinuvi — o'simlik va hayvonlarda kislorod va karbonat angidridning ajralib chiqishi jarayoni.
8. Terlash — hayvonlarda yuqori haroratda zararli moddalarni ter orqali chiqarish.
9. Gazlar chiqarish — nafas yo'llari orqali gaz holatidagi chiqindilarni tashlash.
10. Metabolitlar — moddalar almashinuvi natijasida yuzaga kelgan chiqindilar.
11. Stomatalar — o'simlik barglaridagi nafas olish va gaz almashinuvi uchun maxsus teshiklar.
12. Qon-tomir tizimi — hayvonlarda chiqindi moddalarni tashishda ishtirok etadi.
13. Qonfiltr — buyraklar ichida qon filtrlash jarayoni.
14. Urea — hayvonlarda ayirish mahsuli sifatida hosil bo'ladigan modda.
15. Ammiak — o'simlik va suv hayvonlarida ayirish mahsuli.
16. Karbondioksid — nafas chiqarish jarayonida ajraladigan chiqindi gaz.
17. Nafas olish organlari — gazlar chiqarishni ta'minlovchi orglar (o'simliklarda stomata, hayvonlarda o'pka, traxeya).
18. Peridermis — o'simliklarda chiqindilarni tashqariga chiqarishda himoya vazifasini bajaruvchi qatlam.
19. Hujayra suyuqligi — o'simlik va hayvon hujayralarida chiqindi moddalarning to'planish joyi.
20. Ayirish tizimi — organizmdagi chiqindi moddalarni to'plash va chiqarish uchun maxsus organlar majmui.

